

Täysistunto

Tiistai 14.3.2017 klo 14.00—17.25

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastustoimen järjestämisestä

Hallituksen esitys HE 16/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Siirrytään keskusteluun, ja ensimmäisenä ministeri Risikko.

Keskustelu

14.01 **Sisäministeri Paula Risikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pelastustoimen voimavarojen käytön tehostaminen sekä palvelujen saatavuuden ja laadun parantaminen edellyttävät pelastustoimen ja sen ohjausjärjestelmän uudelleenorganisointia. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Maria Lohela: Hyvät edustajat, pyydän siirtämään nämä muut keskustelut salin ulkopuolelle nyt, täällä on ministeri Risikon puheenvuoro.

Pelastustoimen organisoiminen sosiaali- ja terveystoimen palvelurakenteen uudistamisen kanssa yhdenmukaisen aluejaon ja järjestämismallin pohjalta on välttämätön, koska sillä turvataan pelastustoimen mahdollisuus jatkossakin tuottaa ensihoitotehtäviä ja ensivastetehtäviä sen mukaan kuin sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten kanssa erikseen sovitaan. Hallitus esittää, että pelastustoimen järjestämisestä vastaisi maakunta. Pelastustoimen ohjausjärjestelmää esitetään tarkistettavaksi siten, että toimialan kehittäminen voidaan toteuttaa valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein, taloudellisesti ja tehokkaasti.

Arvoisa puhemies! Pelastustoimen järjestämisestä vastaisi maakunta, ja pelastustoimen palvelujen tuottamisesta vastaisi maakunnan liikelaitos. Palvelujen tuottamisessa voitaisiin nykyiseen tapaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita pelastuslalla toimivia yhteisöjä. Tavoitteena myös on, että pelastuslaitokset voivat jatkossakin hoitaa pelastustoimen ohella myös ensihoito- ja ensivastetehtäviä. Pelastustoimen ja ensihoidon yhteistyöllä turvataan synergiaedut sosiaali- ja terveystoimen ja pelastustoimen kesken. Pelastuslaitosten hoitaessa ensihoito- ja ensivastetehtäviä voidaan niihin ja pelastustehtäviin käyttää samaa asemaverkostoa, samoja tukitoimintoja, osin samaa henkilöstöä, samoja toimintamalleja ja yhteisiä harjoituksia sekä yhteistä vara- ja suuronnettomuusvalmiutta. Tämä mahdollistaa voimavarojen suuntaamisen tarvittaessa myös häiriö- ja suuronnettomuustilanteissa sekä poikkeusoloissa tarkoituksenmukaisesti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

Osa pelastustoimeen kuuluvista palveluista voitaisiin koota suurempiin kokonaisuuksiin yhdelle tai useammalle maakunnalle, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden ja laadun tai tehtävän vaativuuden, harvinaisuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella ja johdosta. Suurempiin kokonaisuuksiin koottavat tehtävät voisivat olla esimerkiksi niitä tehtäviä, jotka liittyvät kansainvälisen pelastustoiminnan tai kemiallisten ja säteilytilanteiden edellyttämään erityisvalmiuteen, merellisten onnettomuuksien pelastustoimintaan, merialueen öljyntorjuntaan tai alueellisiin ja valtakunnallisiin tilannekuvajärjestelyihin.

Arvoisa rouva puhemies! Ehdotetun lain tarkoituksena on pelastustoimen ohjausjärjestelmän kehittäminen siten, että se mahdollistaa tarvittaessa nykyistä paremmin valtakunnalliset ja yhdenmukaiset toimintamallit, yhteiset tietojärjestelmät ja yhdenmukaiset palvelut koko maassa. Esityksen mukaan valtioneuvosto vahvistaisi 4 vuoden välein sisäministeriön ehdotuksesta pelastustoimen valtakunnalliset linjaukset ja strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiseksi. Tavoitteena on pelastustoimen palvelukyvyyn valtakunnallinen yhdenmukaistaminen ja parantaminen kokonaisuutena sekä infrastruktuurin kehittäminen koko maan tasolla. Ennen kaikkea haluamme tällä ehdotuksella varmistaa sen, että pelastustoimen palvelut säilyvät lähipalveluina myös tulevaisuudessa.

Lailla säädettäisiin nykyiseen tapaan pelastustoimen palvelutasosta, jonka tulisi vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Maakunnan valtuusto päättäisi pelastustoimen palvelutasosta.

Maakunnan liikelaitoksen olisi laadittava järjestämisvastuulleen kuuluvista palveluista omavalvontaohjelma, jossa määritellään, miten pelastustoimen palvelujen toteuttaminen ja laatu varmistetaan. Omavalvontaohjelmassa olisi lisäksi määrättävä, miten palvelujen toteutumista ja laatua seurataan ja miten mahdollisesti havaitut puutteellisuudet korjataan.

Pelastustoimen järjestämisen ja tuottamisen sekä maakuntien alueelliseen yhteiseen varautumiseen kuuluvien tehtävien lainmukaisuuden valvonta ja siihen liittyvä ohjaus kuuluisi puolestaan perustettavalle Valtion lupa- ja valvontavirastolle.

Laissa säädettäisiin neuvottelumenettelystä, jossa sisäministeriö ja maakunnat neuvottelisivat vuosittain pelastustoimen palvelujen toteuttamisesta. Neuvottelujen tarkoituksena olisi ohjata pelastustoimen ja sen palvelujen kehittämistä sekä edistää pelastustoimen valtakunnallisesti yhdenmukaista järjestämistä.

Yhteenvetona totean, että tämä on osa maakuntahallintoa ja osa tätä palvelurakennemuutosta. Päädyimme tähän maakunnalliseen jakoon johtuen siitä, että myös sosiaali- ja terveydenhuolto menee maakuntien järjestettäväksi. Tavoitteena on, että huolimatta siitä, että kustannuksen hillintä on tavoitteena, pystyisimme säilyttämään myöskin lähipalveluina pelastustoimen palvelut. — Kiitos.

14.06 Antti Rantakangas kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ensinnäkin ministerille esityksen hyvästä esittelystä.

Pelastustoimihan on tärkeä osa sisäistä turvallisuutta. Joskus tuntuu siltä, että pelastustoimi on aliarvostettu sen merkitykseen nähden. Kun erilaisia kansalaiskyselyitä tehdään, palomiesten ja pelastusalalla työskentelevien henkilöitten arvostus on kyllä korkealla: se sijoittuu poliisien ja eräitten muitten ammattihenkilöitten kanssa samalle tasolle. Tämä kertoo siitä, että kansalaiset luottavat meidän pelastustoimeen, arvostavat sitä ja ovat valmiita tukemaan sen kehittämistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

Nyt toteutettava uudistus on osa maakunta—sote-uudistusta, niin kuin ministeri täällä totesi. Haluan kuitenkin todeta sen, että pelkkä pelastuslaitosten määrän vähentäminen 22:sta 18:aan ei tee tästä varsinaista uudistusta — sehän koskisi silloin vain Pohjois-Pohjanmaata ja Uuttamaata — vaan sisältö ratkaisee. Tiedän sen, että sisäministeriössä on paljon työryhmiä, joissa mietitään, millä tavalla pelastustoimea kehitetään. Hyvä niin. Aikaisempi pelastusalan uudistushan oli todella merkittävä, jolloin kunnallisesta pelastustoitimesta siirryttiin alueelliseen toimintaan ja perustettiin nämä 22 pelastuslaitosta. Mielestäni tämä järjestelmä on toiminut varsin hyvin.

Nyt kun maakunnissa valmistellaan tätä maakuntahallinnon toteuttamista, haluan kiinnittää huomion siihen, että kun maakuntien koko budjetti, yhteenlaskettu budjetti, oli viime vuonna noin 17,8 miljardia euroa ja siitä sote-menot 17,3 miljardia, niin pelastustoimen osuus oli 413 miljoonaa. Toivon, että näissä valmisteluryhmissä kuitenkin annettaisiin tälle pelastustoimen organisoinnille ja toteutukselle riittävän vahva rooli, koska kyse on todellakin sisäisen turvallisuuden kannalta tärkeästä kokonaisuudesta.

Hallitusohjelmassa sovittiin, että pelastustoimen valtakunnallista koordinaatiota, johtamista, vahvistetaan ja muutoinkin hyvien käytäntöjen ulottamista kaikkialle maahan lisätäisiin. Me tiedämme kaikki tämän sopeuttamistarpeen, mikä kaikilla hallinnonaloilla on olemassa, myöskin pelastustoimen osalta. Sen takia on tärkeää, että näissä valtakunnallisissa kehittämishankkeissa onnistutaan, koskevat ne sitten ic:tä, tukipalveluita, hankintoja, johtamisjärjestelmiä tai koulutusjärjestelmiä ja hälytysjärjestelmiä. Tämä sen takia, ettei käy niin, että maakunnissa joudutaan tekemään sopeuttamistoimia niin, että operatiivinen toiminta heikkenee ja erityisesti, että sopimuspalokuntatoiminnan resursseja ja mahdollisuuksia heikennetään. Haluan kiinnittää huomion myös siihen, että nyt kun tätä rahoitusmallia valmistellaan, niin pelastustoimen osalta pelkkä asukasluku ei voi olla määräävänä tekijänä. Se merkitsisi silloin sitä, että meidän harvan asutuksen ja laajan maantieteellisen etäisyyden maakuntamme joutuisivat eriarvoiseen asemaan huomattavalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Sitten muutama sana sopimuspalokuntatoiminnan merkityksestä. Meillä Suomessa on 709 sopimuspalokuntaa, joissa on 13 400 hälytyskelpoista sopimuspalokuntalaista. Vastaavasti ammattihenkilöstöä meillä on 4 000. Pelastustoimen hälytystehtäviä, lähtöjä, oli viime vuonna 103 754, joista ensivastetehtäviä 22 653. Sopimuspalokuntalaiset osallistuivat noin 75 000 hälytystehtävään elikkä yli 60 prosenttiin näistä hälytyksistä. Jos Suomen pinta-alaa ajatellaan, niin peräti 90 prosenttia Suomen pinta-alasta on sopimuspalokuntien päävastuulla ja 46 prosenttia suomalaisista asuu näissä kunnissa. Tällä haluan painottaa sitä, kun ministerikin on paikalla, että on tärkeää, että tämä hallitusohjelman kirjaus sopimuspalokuntatoiminnan kehittämisestä johtaa käytännön toimintaan ja tuloksiin, niin että meillä säilyvät elinvoimaiset sopimuspalokunnat koko maassa, niihin saadaan uusia ihmisiä ja pystytään pitämään motivaation taso korkeana ja hyvä yhteistyö myöskin pelastuslaitosten kanssa. Sehän on paikoin mielestäni erittäinkin hyvää, ja olemme kiinnittäneet kaikki siihen huomiota, että ilman tätä sopimuspalokuntatoimintaa me emme pysty turvaamaan riittävää turvallisuutta koko Suomen alueella, erityisesti harva-alueilla.

Näillä evästyksillä, arvon puhemies, halusin tätä keskustelua avata.

14.12 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Viime viikolla käsitelimme tuhatsivuista sote-uudistusta, joka liittyi myös tähän maakuntahallinnon luomiseen, ja tähän samaan pakettiin tavallaan kytkeytyy myös tämä hallituksen esitys, joka koskee pelastustoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

men järjestystä, joka järjestetään myös näiden 18 maakunnan hallinnon alaisuuteen. Lyhyesti sanottuna, rouva puhemies, mielestäni tämä on tarkoituksenmukainen järjestely, kun kerran tähän 18 maakunnan malliin mennään.

Tässä pyritään myös vahvistamaan valtion ohjausta pelastustoimessa. Sehän on ollut hiukan ongelmallista, kun pelastustoimi on ollut ikään kuin kuntajohtoista ja kuntien käsissä ja ne ohjauskeinot ja vaikuttamiskeinot ministeriöstä käsin ovat välillä hiukan heikoilta tuntuneet. Nythän tätä merkittävästi vahvistetaan, ainakin henkilöstön puolesta, sisäministeriössä, kun hallinnollista henkilöstöä siirretään sisäministeriön pelastusosastolle tätä ohjaustehtävää varten. Mutta itselleni on kyllä vielä hiukan epäselvää tämän esityksen luettuani, vahvistuuko tämä valtion ohjaus riittävässä määrin, niin että voimme varmistua siitä, että kaikkialla Suomessa pelastuslaitosten toiminta on tasalaatuista ja että sitä pystytään tarkoituksenmukaisella tavalla myös ohjaamaan.

Tässähän tavoitteena on myös se, että pelastustoimen lähipalvelut säilyvät nykyisen kaltaisina, vähintään nykyisen tasoisina. Tämä on erittäin hyvä tavoite jokaisen kansalaisen kannalta. Ajatellaanpa sitten tulipaloja tai ambulanssin tarvetta, ensihoidon tarvetta, niin kyllähän pelastuslaitokset hoitavat sitä ihmisten kriittisintä avuntarvetta, ja todellakin tämä jos mikä täytyy lähipalveluna säilyttää. Ymmärsin niin, että myös paloasemaverkosto säilytetään nykyisen kaltaisena. Sen ehkä ministeri voisi vahvistaa, että siitä ei olla leikkaamassa eikä sitä olla ohentamassa, ja sekin on mielestäni hyvä ja tarkoituksenmukainen asia.

Käytännössähän tämä johtaa siihen, että kun meillä on nykyisin 22 pelastuslaitosta, jatkossa niitä olisi vain 18. Se tarkoittaa, että Uudellamaalla Helsinki, Keski-Uusimaa, Itä-Uusimaa ja Länsi-Uusimaa yhdistyvät yhdeksi pelastuslaitokseksi, Pohjois-Pohjanmaalla Oulu-Koillismaa ja Jokilaaksot yhdistyvät ja sitten Pohjanmaan pelastuslaitokseen yhdistetään Keski-Pohjanmaalta Pietarsaari, Luoto ja Kruunupy. Nämä muutokset ovat tietenkin alueita ja henkilöstöä ajatellen merkittäviä mutta taloudellisilta vaikutuksiltaan melko pieniä. Muistan, että kun silloin viime vaalikaudella pohdittiin erilaisia malleja ja vaihtoehtoja — ja muun muassa tämä viiden pelastusalueen mallihan on ollut esillä — niin palkkojen harmonisointikulut ovat olleet sellainen vaikea kysymys, ne toisivat merkittäviä lisäkustannuksia. Tämän esityksen mukaan palkkojen harmonisointikustannukset ovat 2,3 miljoonaa euroa eli sen verran tarvitaan palkkarahaa lisää, että pysytään tämä uudistus toteuttamaan, ja se on aivan hallittavissa oleva asia.

No se, mikä tietysti on keskeistä tässä ratkaisussa, on se, että on kyllä tärkeää, että pelastustoiminnan hallinnolliset rajat noudattelevat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen rajoja, koska pelastuslaitosten tehtävävolyyminä 70—80 prosenttia kohdistuu juuri ensihoitotoimintaan eli pelastuslaitokset hoitavat pääosin juuri tätä ensihoitoa. Sen takia on tärkeää, että se on todellakin sen saman hallinnon alaisuudessa, ja tällä esityksellä ja ratkaisulla turvataan näitä synergiaetuja sosiaali- ja terveystoimen ja pelastustoimen kesken.

Pelastustoimen järjestelmähän uudistui edellisen kerran vuonna 2004 — monet meistä, jotka olemme eduskunnassa olleet sitä aikanaan tekemässä, muistavat sen. Siihen saakka jokaisella kunnalla oli oma pelastuslaitos. Tuo oli valtava uudistus. Se merkitsi siirtymistä yli 400 kunnallisesta pelastuslaitoksesta 22 alueelliseen pelastuslaitokseen. Tästä tehettiin perusteellisia seurantatutkimuksia kolme kappaletta, ja näiden perusteella tuo uudistus onnistui hyvin ja esimerkiksi pelastustoimen kustannuskehitys on ollut maltillisempaa verrattuna muihin kunnallisiin toimialoihin ja palvelutaso on erilaisilla mittareilla mitaten joillakin osa-alueilla jopa parantunut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

Pelastustoimen tekemä työ on todellakin kansalaisten näkökulmasta äärimmäisen tärkeää. Ilman toimintavalmista, hyvin varustettua pelastustoimea yhteiskunnan perustoimintoja ei voida turvata. Ja aivan niin kuin täällä edustaja Antti Rantakangas totesi, suomalaiset luottavat siihen tutkitusti: useissa tutkimuksissa ammattiryhmistä palomiehet nousevat aivan sinne kärkisijalle, eli heihin luotetaan. Se tietenkin kertoo siitä, että pelastustoimi vastaa ihmisten henkeä ja terveyttä, samoin kuin tietysti ympäristön ja omaisuuden turvallisuutta, koskevista palveluista.

Edustaja Rantakangas otti täällä ansiokkaasti esiin sopimuspalokuntatoiminnan, ja sitä ei mielestäni tässä yhteydessä todellakaan voi sivuuttaa, sillä maamme pinta-alasta noin 90 prosentin alueella sopimuspalokunnat huolehtivat pelastustehtävistä, eli meillä on noin 15 500 sopimuspalokuntalaista maassamme, ja ilman tätä toimintaa pelastustoiminta olisi suorastaan mahdotonta hoitaa. Erityisenä haasteena meillä tulevaisuutta ajatellen on se, miten saamme nuoria ja hälytyskelpoisia jäseniä sopimuspalokuntiin. Väestön ikääntyminen, muuttoliike, tiukkenevat työelämän vaatimukset ovat nostaneet kynnystä hakeutua vapaaehtoistoimintaan, ja kuitenkin sopimuspalokuntien toiminnan turvaaminen on pelastustoimen hälytystehtävien hoitamisen kannalta keskeistä. Vastaavan valmiustason saavuttaminen etenkin haja-asutusalueilla pelkkää ammattihenkilöstöä palkkaamalla olisi taloudellisista syistä käytännössä mahdotonta, joten tähän järjestelmään täytyy joka tapauksessa panostaa. Mielelläni kuulisin myös ministeriltä kommentteja siitä, että kun sopimuspalokuntalaiset ovat esittäneet erilaisia toiveita siitä, millä tavalla heidän toimintakykyään ja vetovoimaisuutta tähän toimintaan voitaisiin parantaa, niin onko näihin joitakin suunnitelmia ministeriössä olemassa. — Kiitos.

14.21 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pelastustoimi-alueita uudistetaan, ja tietysti on varmaan syytä pohtia sitä, että alueet ovat toimivia ja yhdenmukaisia koko maassa niin hyvin kuin ne suinkin voivat olla. Meillä on osaava, hyvä henkilökunta ja vapaapalokunnat. Huoli on kyllä siitä, että sairaankuljetuksessa tietyillä alueilla matkat tulevat todella pitkiksi silloin, kun on kiireellisistä kuljetuksista kyse. Silloin sairaanhoitopiirien pelastushelikopterit ovat tärkeässä roolissa. Ne kuuluvat STM:n puolelle.

Mutta te, arvoisa ministeri, vastaatte näistä Super Pumista eli koneista, jotka toimivat huonon sään aikaan meripelastuksen alueella. Ja ainakin yksi huoli on ollut Turun saaristoseudun Super Pumien toiminta. Te olette luvannut, että sitä selvitetään, voitaisiinko sitä jatkaa siellä. Lento kuitenkin täältä Helsingistä tarkoittaisi matka-aikaan noin 45—50 minuuttia lisää, ja se olisi monessa onnettomuustilanteessa kohtalokasta. Kysyisin: miten näissä neuvotteluissa on edetty?

Puhemies Maria Lohela: Avasin nyt vastauspuheenvuorojen varausmahdollisuuden, kun näytti, että pyyntöjä tuli useampia. Käydään nyt siis hetki debattia.

14.22 Ari Jalonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että pelastustoimea uudistetaan. Viitaten aikaisempiin puheenvuoroihin: pelastustoiminta, ensihoito, on oikeastaan semmoinen verkosto, mihin tulee palasia useista eri tahoista, ja se muodostaa semmoisen turvaverkon, joka sitten on sitä toimivaa yhteistyötä — mukaan lukien nämä helikopterit ja vaikkapa meripelastus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

Haluaisin nostaa myös sen esille, että mainittu sopimuspalokunta on pelastustoiminnassa tosiaan 90 prosenttia maapinta-alasta, mutta vastaavasti 90 prosenttia väkipeittoalueesta on sitten taas ammattilaisten alla, joten tämä on semmoinen yhteenliittymä, että niitä ei voi toisistaan oikeastaan erottaa, ja näiden pitää toimia yhteistyössä jatkossakin.

14.23 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tämä maakunnallinen malli tähän varmaan tulee, koska monet asiantuntijat ovat tähän lausuneet, että jos mennään maakuntamalliin muuten, niin sitten nämä pelastuslaitokset olisivat samassa. Hieman tulee epäsuhtaisuutta, koska kritiikkiä on tullut erityisesti Uudelta- maalta, että tämä 1,6 miljoonan asukkaan malli ei ole ihan sama kuin 67 000 asukkaan mal- li. Semmoisesta varmaankin joudutaan keskustelemaan.

Minulla on kysymys, kun tässä siirretään henkilöstö ja kalusto kunnilta maksutta sinne maakunnalle ja vuokrataan kiinteistöt, niin kuin sotessa: onko se sama 3+1-malli näiden kiinteistöjen osalta ja niin, että velat jäävät joka tapauksessa sitten sinne kunnalle?

Ja kummallista: luin äsken, että tuli lausuntopyyntö viime viikolla tulleeeseen lakipaket- tiin, johon nyt jo tulee täydennys — tänään tuli lausuttavaksi. Kyllä tämä maakuntauudis- tuksen eteneminen tulee aika kummallisissa pätkissä.

14.24 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tavatto- man tyytyväinen siitä, että nyt on päädytty tähän 18 pelastusalueen malliin. Näin varmis- tetaan tiivis yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Itse ymmärrän kuitenkin niin, että paras asiantuntemus palvelujen järjestämiseen tältäkin osin on tuolla alueella itsellään ja maakunnilla. Sen takia itseäni pohdituttaa — ehkä toisin kuin edustaja Räsästä, joka pohti, vahvistuuko ministeriön ohjausvalta nyt riittävästi pelastustoimen järjestämisessä — itse asiassa päinvastoin se, onko ministeriöllä liiankin voimakas ohjausvalta tässä pelastus- toimen järjestämisessä kaiken kaikkiaan. Minä en itse haluaisi, että nyt edetään siihen mal- liin, että maakunnille jää vain toimeenpaneva rooli pelastustoimen järjestämisessä. Kysy- mys ministerille: millä periaatteella nyt tämä pelastustoimen rahoitus maakunnille on koh- dennettu? Kysymyksen taustalla on se, voidaanko tässä riittävästi harvaan asuttujen alueit- ten [Puhemies koputtaa] pelastustoimi varmistaa.

14.25 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin myöskin edusta- ja Heinosen tavoin kysynyt Super Pumien kohtalosta ja niitten toimintamahdollisuuksista yöaikaan, huonolla säällä. Tiedämme, että nopea liikkeellelähtö voi olla elämän ja kuole- man kysymys, ja 40 minuutin tällainen ylimääräinen matkustusaika voi siis olla kohta- lokas potilaan tai hätään joutuneen ihmisen näkökulmasta. Tämä kysymys kiinnostaa.

Toinen kysymys taas liittyy näihin hallinnollisiin uudistuksiin ylipäätään. Ne ovat tie- tysti aina lähtökohtaisesti aikamoinen haaste, mutta myöskin maan kaksikielisyyden kan- nalta aikamoinen haaste. Näin ollen tähän kytkeytyy myöskin kysymys hätäkeskuksien toi- minnasta, ja olisin tiedustellut: millä tavalla aiotaan tässä uudistuksessa huolehtia siitä, että hätäkeskuksissa on aina ympärivuorokautinen päivystys, joka myöskin pärjää maamme molemmilla kotimaisilla kielillä?

14.26 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Pari kommenttia edustaja Jalosel- le: ensinnäkin tämä 46 prosenttia, minkä mainitsin, on se luku, jota käytetään, ja siellä alueella on varmasti myöskin ammattipalomiehiä, mutta 90 prosenttia ei ole se luku.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

Edustaja Paaterolle sitten: Jos tämäkin olisi tuotu siinä samassa paketissa, kyllähän keskustelu tästä olisi jäänyt paljon vähäisemmäksi. On hyvä, että valmistellaan huolella ja tuodaan siinä aikataulussa kuin mahdollista tänne keskusteluun, ja tässä mielessä saamme hyvän keskustelun tässä pelastustoimen osalta.

Hyvälle ystävälle, edustaja Korhoselle sanon, että kun hallitusneuvotteluissa sovittiin tästä valtakunnallisesta ohjauksesta ja koordinaatiosta, se lähti siitä, että nyt kun tulee tietty könttäsümä sitä rahaa sinne maakuntiin, nämä valtakunnalliset kehittämishankkeet ovat tärkeitä, ettei käy niin, että eri mittasuhteiset maakunnat joutuisivat tavallaan niitä omia järjestelmiään rakentamaan — on kyse sitten tietojärjestelmästä tai koulutuksesta tai hankinnoista tai muista. Minun näkemykseni on, että valtakunnallinen ohjaus palvelee tätä kokonaisuutta [Puhemies koputtaa] ja myös näitä väestöpohjaltaan heikompia maakuntia.

14.28 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän uudistuksen osalta kyllä iso keskeinen kysymys liittyy todella tähän Uudenmaan tilanteeseen, josta myös tällä alueella paljon kritiikkiä on tullut — siis nämä neljä alueellista pelastuslaitosta nyt fuusioidaan yhdeksi pelastuslaitokseksi, joka todella on 23 kertaa suurempi kuin pienin pelastuslaitos tuolla Keski-Pohjanmaalla, ja tämä nyt varmaan tietenkin aiheuttaa jo tässä mittakaavassaan tietynlaisia haasteita. Olisin oikeastaan kysynyt: miten ministeri vastaa nyt siihen kritiikkiin, mitä tältä alueelta on tullut, ottaen huomioon myös sen, että viime viikolla korkein hallinto-oikeus teki ratkaisun, missä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirillä oli oikeus ostaa suoraan jo nykyiseltä aluepelastuslaitokselta palveluita, jolloin tätä järjestämistä ja tuottamista tältä osin ei tarvitsisi laittaa samaan organisaatioon? Tästä olisin kiinnostunut kuulemaan, mitä ministeri kommentoi.

14.29 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tämä sote-mammuttipaketti oli täällä eduskunnassa, oppositio melkein yhtenä kuorona arvosteli valinnanvapautta sote-uudistuksessa, mutta seuraavassa virkkeessä arvosteltiin sitä, että tuolla syrjäseuduilla ei ole samanlaista valinnanvapautta kuin esimerkiksi pääkaupunkiseudulla. Sanoin silloin, että näin on aina ollut, näin on ja näin tulee aina olemaan: syrjäseuduilla ei ole kaikkia samoja mahdollisuuksia ainakaan yhtä lähellä kuin on kaupungeissa. Se silloin käyty keskustelu opposition puolelta oli mielestäni tällaista pelottelupropagandaa, ja mielestäni se käy hyvin ilmi siinä, että vaikka pyrimme kaikkialla turvaamaan mahdollisimman nopean hoitopääsyn, niin nyt kaikki pitävät aivan itsestään selvänä sitä, että syrjäkylillä ja syrjäseuduilla ei ole samanlaista tilannetta tässä hoitopääsyssä tai pelastustoimessa kuin esimerkiksi kaupunkiseuduilla.

14.30 Elsi Katainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todellakin hyvä, että päädyttiin tähän 18 alueen malliin. Se on kuitenkin luonteva yhteisö, jo valmiina oleva, siellä paikallistuntemus on kaikista vahvinta ja myös yhteys tuon ensivasteen kautta sote-alueeseen on jo sitten olemassa. Tämä sisäinen turvallisuus on hyvin pitkälti myöskin viranomaisyhteistyötä, ja yhteyden ja yhteistyön myöskin hälytyskeskusalueiden kanssa täytyy olla saumatonta. Kysyisinkin ministeriltä: onko nyt tässä tulevassa mallissa tämä asia otettu riittävästi huomioon niin, että alueet puhuvat samaa kieltä ja että paikallistuntemus on yhteneväinen?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

14.31 **Jyrki Kasvi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaankin hyvin perusteltua, että tämä yhteistoiminta maakuntien kanssa on pelastuslaitoksella kunnossa, koska oikeastaan se hoitoprosessi kulkee sieltä pelastuslaitoksilta sitten sinne sosiaali- ja terveyspalveluihin. Mutta samalla täytyy muistaa, että yhteistyön täytyy pelata myös toiseen suuntaan eli kunnisiin. Tässä meillä on ollut ongelmia jo nykyisellään. Sen takia olen hyvin huolissani tästä Uudenmaan tilanteesta: jos meillä nämä pelastuslaitokset eivät ole välttämättä aina pystyneet kuntien kanssa joustavaan yhteistyöhön, miten käy jatkossa?

Havahduin tähän joitakin vuosia sitten, kun Helsingin seutua lähestyi kolme ukkossolua ja joka radiokanavalla kerrottiin, että nyt tulee ukkonen, nyt tulee ukkonen, pitää välttää ulkona liikkumista — tämä ei välittynyt kouluihin, ei päiväkodeihin. Lapset lähtivät metsäretkille, urheilutunnilla lähdettiin suunnistamaan, kun se myrsky iski. Olen yrittänyt saada selvää, miksi pelastuslaitokset eivät pystyneet tätä viestiä välittämään kouluihin, ja kukaan ei ole vielä pystynyt sitä minulle selittämään, miten se olisi pitänyt hoitaa. Toivottavasti nämä uudet järjestelyt sen takaavat.

14.32 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kaksi kysymystä ja yksi kiitos:

Vaikka hyvä kollega, puoluetoveri, edustaja Rantakangas tuossa avasikin tätä ohjausjärjestelmän taustaa, niin itsellenikin heräsi vähän sama ajatus kuin edustaja Korhosella, että tuleeko tästä nyt sitten liian tiukka ohjaus. Kysyisinkin ministeriltä: onhan tämä ohjausvalta, joka sisäministeriölle tulee, todella ohjausta eikä tällaista sanelua ja Helsingistä päin johtamista?

Lisäksi tässä keskustelussa on kyllä pakko vielä kerran ottaa se esille, että suurimmasta osasta Suomen turvallisuudesta vastaavat sopimuspalokunnat, sivutoimiset sammutusmiehet ja vapaapalokunnat. Se on myös erittäin kustannustehokas järjestelmä meidän julkiselle taloudellemme, ja siitä on vain pidettävä kiinni. Mielenkiinnolla odotan sitä tietoa ministeriltä, miten se hoidetaan tämän uuden lain aikana.

Mutta kiitos vielä ministerille ja hallitukselle tästä aluejaon muutoksesta. Maakuntapohja on luonteva myös pelastustoimeen.

14.33 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää ministeriä oman maakuntani Pohjois-Karjalan puolesta siitä, että pelastustoimea jatkossakin kehitetään ja toteutetaan 18 maakunnan pohjalta. On todella järkevää, että pelastustoimi, ensihoito ja sote-palvelut muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, kuten ne jo tällä hetkellä tuolla Siun sotessa muodostavatkin.

Tämä malli mahdollistaa parhaiten harvaan asutun maakunnan ensihoidon ja pelastustoimen toteuttamisen ja myös samalla saumattoman yhteistyön muiden toimijoiden, esimerkiksi Rajavartioston kanssa, koska tämä saumaton yhteistyö on ehdoton edellytys näille hyville ja laadukkaille palveluille esimerkiksi pitkien matkojen rajaseudulla tuolla Pohjois-Karjalassa. Todellakin alueet ja maakunnat ovat hyvin erilaisia, ja minä toivon hartaasti, että kehittämistä jatkossakin saa tehdä maakunnissa sen oman alueen erityispiirteistä käsin eli että se ohjaus ei ole liian voimakasta.

14.34 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jo 1865 asetettu järjestys määräsi kuntakokoukset huolehtimaan kouluista, vaivaishoidosta, petojen hävittämisestä ja palotoimista. Nämä ovat hyviä esimerkkejä toimista, jotka mielestäni ny-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

kyäänkin pitää hoitaa nimenomaan paikan päällä. On aivan totta, mitä edustaja Zyskowiec sanoi: kukaan syrjäseudulla asuva ei kuvittelekaan, että meillä siellä olisi samat palvelut kuin Helsingissä. Mutta on tärkeää, että ensivaste pystyy huolehtimaan koko maasta koh-tuullisessa ajassa. [Ben Zyskowiec:n välihuuto] Esimerkiksi itselläni todennäköisesti tuo aika on kolme varttia, ei tarvitse puhua liuotushoitoon pääsystä 7 minuutissa.

Mutta on tärkeää myös, että nimenomaan sopimuspalokunnista huolehditaan, koska jo-kainen ymmärtää sen, että jos palokunnan saapuminen kestää tunteja, ei ole järkeä sitä paloa edes lähteä sammuttamaan. Siksi minusta olisi erittäin tärkeää [Puhemies koput-taa] huolehtia myös sopimuspalokuntatoiminnan organisoinnista ihan lainsäädäntötasolla.

14.35 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täsmennän vielä sitä, mitä halusin sanoa. Minun mielestäni on ihan selvää, että pyrimme Suomessa sii-hen, että kaikkialla maassa ja syrjäseuduillakin päästään mahdollisimman nopeasti hoi-toon silloin, kun siihen on tarve. Mutta aivan kuten edellinen puhuja totesi, pidämme aivan itsestäänselvänä, että syrjäkyliltä ei voi olla samanlaista, yhtä nopeata, pääsyä sairaalaan kuin esimerkiksi jossakin kaupungin keskustassa. Halusin vain tuoda esiin sitä, että nyt kun sote-uudistusta tehdään, niin nyt tämä, että syrjäseudulla ei ole samoja valinnanmahdolli-suuksia kuin vaikkapa jossain kaupungissa, on opposition puolelta haluttu tuoda esiin suu-rena ongelmana — joskin samalla he ovat sanoneet, että valinnanvapaus sinänsä on väärin. Jos tällä tiellä ollaan, eli pidetään niin kuin silmämääränä jotain semmoista ideaalista tilan-netta, että kaikilla olisi aivan sama mahdollisuus, niin nyt pitäisi samoin perustein kyseen-alaistaa tämänkin uudistus.

14.36 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä edusta-jat Korhonen ja Kurvinen pelkäsivät, että valtio-ohjaus tässä laissa olisi kenties tulossa liiankin vahvaksi, mutta itseni on kyllä vaikea nähdä, millä tavalla tämä lainsäädäntö uh-kaisi mitenkään maakunnallista ja alueellista vastuunkantoa ja päätöksentekoa. Täytyy muistaa, että valtion ohjaus on nimenomaan palvelujen käyttäjien, siis pelastustoimen pal-velujen tarvitsijoiden, etu. Pelastustoimen palvelutasostahan maakunta jatkossakin päät-tää. Mutta jos tämä päätös on sisäministeriön arvion mukaan puutteellinen, niin siinä ta-pauksessa sisäministeriö voi määrätä sen täydennettäväksi ja näiden puutteiden korjaami-seen annetaan määräaika. Tämähän on nyt, hyvänen aika, toiminnan kannalta niin, että jos esimerkiksi toimintavalmiusajat alkavat rapautumaan, niin täytyyhän siihen [Puhemies ko-puttaa] puuttua.

14.38 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän esityksen mukaan Pohjanmaan pelastuslaitokseen yhdistetään Keski-Pohjanmaalta ruotsinkieliset Pietarsaari, Luoto ja Kruunupyö maakuntajaon mukaisesti. Sen sijaan kaksikielinen Kokkola jää tästä pois. Tässä Pohjanmaan kohdalla on huomioitava se, että tämä koko alue on Kristiinankaupungista Kokkolan rajalle eli koko meidän tuon puolen merialueelle, ja tuol-la alueella ei ole yhtään ainutta täyden palvelun sairaalaa. Sinne ei jää täyden palvelun päi-vystyssairaalaa. Mihin nämä ihmiset viedään? Missä nämä ihmiset hoidetaan? Välimatkaa on useampia satoja kilometrejä. Vaasasta on Kristiinankaupunkiin 100 kilometriä, Kokko-lan rajalle 140 — se on 240 kilometriä. Kyllä kai, jos tässä nyt esimerkiksi halutaan ensi-vaste taata ja pitää, meillä täytyy olla sellaiset valmiudet tuolla alueella, että ensivaste pys-tytään myöskin tarjoamaan ja antamaan silloin, kun tuolla sitä apua tarvitaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

14.39 **Lasse Hautala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitokset siitä, että tästä 5 alueen mallista luovuttiin ja päädyttiin tähän 18 pelastusalueen maakuntapohjaiseen malliin, joka itse asiassa on hyvin lähellä sitä jakoa, mikä jo tällä hetkellä on, lähinnä nyt Uttamaata lukuun ottamatta.

Lakiesityksestä nähdään, että sisäministeriöllä tulee olemaan vahva ohjausvalta näiden palvelujen tuottamisessa. Olennaista on kiinnittää huomiota siihen, mitä lausuntokierroksellakin jo nähtiin: ettei pelkästään väkilukuun perustuva malli sovellu pelastustoimen rahoitukseen, koska se saattaa johtaa harvaan asutuilla alueilla palvelujen heikkenemiseen. Ja kun tiedetään myös se, että maakuntien rahoituslaissa säädetään pelastustoimen rahoituksesta, ja kun näyttää siltä, että tässä kuitenkin tavoitellaan myös säästöjä ja esimerkiksi tietojärjestelmät vievät noin 23 miljoonaa euroa, niin on tärkeää, että nämä tullaan kaikki huomioimaan sitten maakuntien rahoituksessa, ettei käy niin, [Puhemies koputtaa] että palvelut olennaisesti heikkenevät.

14.40 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Om ni tillåter så utvidgar jag diskussionen lite från räddningsväsendet till att omfatta hur man når den hjälp som behövs.

Laajennan hieman keskustelua koskemaan myöskin sitä, miten apu tavoitetaan tai miten saadaan se viesti perille. Tämänhän pitäisi olla tasavertainen mahdollisuus joka puolella Suomea. Näin ei valitettavasti aina ole. Äskettäin tuttava törmäsi karhuun lenkipolulla Raaseporissa, soitti hätänumeroon, kysyi ensin, puhuteko ruotsia, vastattiin "kyllä", hän selitti asiaansa hetken, ja vastauksena oli se, että paloauto tulee kohta sammutustöihin — eli "björn" ja "brand" vaihtuivat keskenään. [Naurua]

No, tässä ei ollut hengenhädästä kysymys, mutta olisi voinut olla, olisi voinut olla vakavampi tilanne. Varsinkin jos on hätä päällä, oman kielen käyttäminen saattaa olla aika tärkeässä asemassa. Tiedän, ministeri Risikko, että te olette myöskin ollut huolissanne tästä asiasta. [Puhemies koputtaa] Miten te näette tämän asian? Miten taattaisiin se, että äidinkielestä riippumatta [Puhemies koputtaa] aina tavoittaisi sellaisen henkilön, joka pystyy ottamaan pyynnön vastaan?

14.41 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä lähtökohta 18 maakunnalle myös pelastustoimen järjestämisessä on aivan oikea ja hyvä, kiitokset siitä ministerille.

Kysymykseni liittyy kuitenkin merivartioston toimintaan. On aivan selvää, että kun säästöjä tulee myös pelastustoimen puolelle ja myös merivartiostolle, niin varmasti joudutaan rationalisointia tekemään, mutta nyt on kuitenkin huoli etenkin rajavalvonnasta ja pohjoisten merivartiostojen toiminnasta: ollaan siirtämässä yksikkö kokonaan pois, kauemmaksi rajalta. Kuten huomattiin vaikkapa syksyn 2015 turvapaikanhakijakeskustelussa, tärkeää on, että myös sitä rajavalvontaa siellä rajalla fyysisesti tarvittaessa voisi olla. Vaarana nimittäin on, jos Länsi-Suomen merivartiosto nyt tekee nämä keskittämispäätökset Ouluun ja Rovaniemelle, että tämä Kemin—Tornion seutu jäisi kokonaan ilman merivartiostotoimintaa ja se olisi ainoastaan sitten vapaaehtoisten meripelastajien varassa. Arktisissa olosuhteissa se ei mielestäni ole riittävää. Miten tämä tilanne etenee?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

14.42 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowiec ehti jo lähteä, mutta hänellä oli kova hinku puhua valinnanvapaudesta tänään, niin valitettavasti siihen nyt ei päästä, mutta tässä aiheessa eli päivystystoiminnoissa ja ensihoidossa on vaikeaa edes kokoomuksen varmaan bisnesmahdollisuuksia nähdä.

Kuten olemme nähneet, pelastuslaitostoiminta ja sosiaali- ja terveysala eivät ole helppo yhdistelmä. Siellä on ollut paljon kitkaa meillä Päijät-Hämeessäkin viime vuosina, ja meillä on toiminut viimeiset kymmenen vuotta hyvin itsenäisenä liikelaitoksena pelastustoimi suoraan johtokunnan ja maakuntavaltuuston alaisuudessa. Nyt kysymys kuuluu: Miten jatkossa? Miten vaikuttamismahdollisuus toimintojen kehittämiseen ja rahoitukseen varmistetaan ja miten tätä kokonaisuutta osataan johtaa? Onko jatkossa tietämystä ja osaamista siitä, miten pelastuslaitoksen hallinnonala oikeasti toimii? Näihin kysymyksiin, arvoisa ministeri, pyytäisin teiltä näkemystä.

Puhemies Maria Lohela: Ennen ministeriä vielä edustaja Jalonen.

14.43 Ari Jalonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan tuosta Skinnarin puheesta voi jatkaa niin, että kun on ollut paine siihen, että myös pelastustoiminnasta tulee säästää, ja sitä varten näitä ollaan tehty, niin kun 5 alueesta menttiin 18:aan, mikä ei mahdollista niin kovaa hallinnon kevennystä kuin mitä olisi voinut 5:n mallissa tulla, niin mistä nyt on tarkoitus hakea nämä säästöt? Ei kai operatiivisesta miehistöstä? Vai onko toinen väistämätön toteamus oikeastaan, että nämä säästöt pitää unohtaa tässä kohtaa?

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Risikko, enintään 5 minuuttia.

14.44 Sisäministeri Paula Risikko: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia teille kaikille näistä erittäin hyvistä kysymyksistä ja kommentteista, ja kiitoksia kiitoksista siitä, että tämä siirrettiin nyt sitten... Ensin oli ajatuksena 5, mutta sitten tuli 18, ja minä itse pidän tärkeänä, että yhteistyö- ja synergiaetu sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa ja erityisesti ensihoidon kanssa säilytetään. Se oli itse asiassa tässä sellainen tärkeä puoli, mitä haluttiin pitää yllä, ja se oli vaikuttavana tekijänä erittäin paljon, koska sillä on myös merkitystä tässä kustannuskehityksessä. Täällä edustaja Jalonen kysyi tästä kustannuskehityksestä, niin nyt kun tämä siirrettiin niille 18:lle, niin tietenkin pitää miettiä, miten saadaan kustannuskehitystä hillittyä. Tässä ei ole tarkoitus säästötoimiin tulla vaan kustannuskehitystä hillitä, kuten sotessakin, ja sehän tehdään tietysti yhteistyöllä, synergiaa saavuttamalla, prosessia hiotaan, johdetaan oikein, ja se valtionohjaus tarvitaan myöskin siitä syystä.

Täällä vähän murehdittiin, miten tämä rahoitus sitten riittää ja niin edelleen. Kun maakuntahallintoon mennään, niin se on varmasti ihan yhteinen murhe kaikille näille, että miten rahat riittävät. Tällä hetkellä hallintovaliokunta käsittelee rahoituslakia, joka on täällä hallituksen esityksenä jo. Siinä on sote ja pelastus sitten yhdessä, ja se on täällä talossa jo.

Sitten täällä murehdittiin myöskin, että miten tämä valtionohjaus. No, tässä on varmasti peleko pahee ku paukahros, niin kuin meilläpäin sanotahan, elikkä aina peljätään sitä, että jos se valtio nyt kauhiasti rupiaa päällepäsmäämään, kun on itsehallintomaakunta. Kyllä tässä nyt kuitenkin, jos me aiomme saada yhdenvertaiset palvelut, silloin sitä valtionohjausta pitää olla, ja jos me aiomme tämän kustannuskehityksen saada hillittyä, niin tätä valtionohjausta pitää olla — aivan samalla lailla kuin sotessakin nyt tulee valtionohjausta enemmän. Hyvä niin, ja sillä me saamme nimenomaan tällaiset ongelmatkin poistettua hel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

pommin. Eikä tule liian tiukkaa, olen aivan varma siitä. Nimenomaan tämä on sopimuksiin perustuvaa, ja valtioneuvostohan tässä on aina sitten siellä loppupeleissä, ja siinä edustetaan koko maata.

Täällä on murehdittu myöskin tätä Uudenmaan tilannetta, sitä, kun siitä tulee näin valtavasti suuri. Tästä asiasta on myöskin Helsingin kaupunki reklamoinut, ja kyllä minä nyt sanon suoraan, että mielestäni tämä on vähän niin kuin jälkijätöistä. Helsinkiin ja tänne metropolialueelle tarjottiin eräällä lailla mahdollisuutta tehdä oma sote, ja siitä ei tullut mitään. Jos sote olisi ollut täällä metropolialueella omanlaisensa, niin sitten tämä pelastuskin olisi ollut omanlaisensa. Mutta kun sitä nyt ei tullut, niin jos me haluamme tämän synergian säilyttää, niin siitä syystä me tulemme nyt menemään tähän Uudenmaan pelastusalueeseen ja pelastuslaitokseen. Siitä on tullut tietenkin myöskin erittäin hyviä palautteita, mutta myöskin tietysti on huoli, kun se on niin suuri. Mutta niin kuin tuossa puheissani sanoin aikaisemmin, me pystymme antamaan Uudenmaan alueelle muun muassa tällaisia yhteisiä valtakunnallisia tehtäviä nyt kun täällä on volyymia eri tavalla. Uskon, että me pääsemme erittäin hyvään keskusteluun ja hyvään toimintaan.

Sopimuspalokunnista käytettiin ansiokas puheenvuoro. Kiitoksia siitä. Me tarvitsemme sopimuspalokuntia, ne ovat ehdoton edellytys sille, että meillä hyvä pelastustoimi säilyy jatkossakin ja se säilyy lähipalveluna ja muutenkin tämä yhteistyö pelaa. Meillä on yhteinen hanke SPEKin kanssa, jossa nimenomaan mietitään sitä kouluttamista ja myöskin nuorten saamista mukaan palokuntatoimintaan myös tulevaisuudessa. Tässä yhteydessä hyvinkin mieluusti suosittelen palokuntanuorten toimintaa. Itsekin olen entinen palokuntanuori ja pidän sitä hyvänä tällaisena kansalaistaitoharrastuksena, ja on muuten aika edullinen, kun puhutaan myöskin harrastusten edullisuudesta.

Sitten jos vielä muutaman sanan saa sanoa: Kaksikielisyydestä murehdittiin, ja se on perusoikeus ilman muuta. Sitten kuinka ollakaan hätäkeskuksissa todettiin se, että Vaasassa erityisesti on ongelmia ruotsinkielisen palvelun ja kaksikielisten hätäkeskuspäivystäjien saatavuudessa. Siitä syystä me nyt lähdemme kouluttamaan ja arvioimme, josko Vaasassa voisi järjestää hätäkeskuspäivystäjien koulutusta, mutta myös silmällä pitäen sitä, että koko Suomessa tarvitaan kaksikielisiä, koska tilannehan on se, että kun tulevaisuudessa se puhelu yhdistyy mihin tahansa hätäkeskukseen, niin siellä pitää pystyä puhumaan sekä suomea että ruotsia.

Suurempana ongelmana pidän kuitenkin sitten vielä sitä paikkatietojärjestelmää, mikä on todella kompleksinen. Elikkä vaikka katujen nimet vaihtuvat jatkuvasti, niin sen paikkatiedonhan pitäisi meillä olla ajantasaista, ja siitä syystä, hyvät kollegat, kannustan, että teillä ja teidän omaisillanne ja läheisillanne ja kaikilla on 112-applikaatio tuolla kännykässä, koska se ainakin sitten helpottaa sitä teidän löytymistänne, jos sitten apua tarvitsette. Siinä nyt yksi esimerkki tästä.

Saanko ihan lyhyesti sanoa tästä Super Pumasta, kun tästä kysyttiin? — Kaiken kaikkiaan uusia järjestelyjä tulee tuolla ict-puolella, ja kun me saamme ne kuntoon, tiedotkin paremmin sitten liikkuvat. Kyllä ne tietysti liikkuvat nytkin. — Mutta nyt puhutaan sitten näistä Super Pumista. Täällä oli vähän väärä käsitys mielestäni eräällä kansanedustajalla, kun hän sanoi, että pystytäänkö pitämään kopterit Turussa. Kyllä, sehan on tarkoitus. Kopterit pysyvät Turussa ilman muuta ja lentoja pystytään aivan varmasti jatkamaan. Kysymyksen on ollut siitä öisestä lennonjohdosta. Meillähan on Suomessa niin hienot kopterit, että ne pystyvät nousemaan säällä kuin säällä, mutta ongelma on ainoastaan se, että jos on erittäin paha keli, niin ei pystytä laskeutumaan ilman lennonjohtoa. Nyt Finavia on ot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

tanut siitä aika paljon rahaa eli noin 400 000 per vuosi. Kun me siis maksamme maltaita siitä lennonjohdosta öiseen aikaan, jota me emme tarvitse kovinkaan usein, niin nyt on käyty keskusteluja siitä sitten, ja itse asiassa Finavian kanssa on tehty päätös, että ainakaan tässä vaiheessa sopimusta ei jatketa. Mutta ei siis voi laskeutua Turun kentälle, jos ei ole lennonjohtoa ja jos on erittäin paha sää, mutta voi laskeutua muille kentille, ja on varmistettu se, että mitään ongelmaa siitä ei pitäisi tulla. Mutta siitä huolimatta sanon, että olen tekemässä työtä hyvin paljon sen eteen, että me pystyisimme sen lennonjohdon siellä säilyttämään joka tapauksessa, koska vaikka Rajavartiosto sitä ei tarvitse, niin mahdollisesti elinkeinoelämä ja muut tarvitsevat. Olen kyllä niihin talkoisiin tuki tulossa mukaan, mutta siihen tarvitaan myös muita talkoolaisia, ja siitä syystä on käyty neuvotteluja sairaanhoitopiirin ja kaupungin ja maakunnan kanssa, että me voisimme sen öisen lennonjohdon siellä säilyttää tavalla tai toisella. Elikkä kopterit säilyvät, eikä ole ongelmaa mitenkään pelastuksen suhteen, mutta tietysti kokonaisuuden kannalta olisi hyvä, että siellä olisi öinen lennonjohto, ja siitä keskustelua käydään. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Sitten takaisin puhujalistaan.

14.52 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Pelastustoimen tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Tavoitteena on myös onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua, että ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti. Tämä tavoite on toteutumisen arvoinen. On kyse meidän jokaisen arjen turvallisuudesta, ihan jokaisena päivänä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki pelastustoimen järjestämisestä. Pelastustoimi on voimassa olevan pelastuslain mukaan kuntien lakisääteistä yhteistoimintaa, jota hoitaa 22 alueellista pelastuslaitosta. Pelastustoimen järjestämisvastuu ehdotetaan säädettäväksi maakuntalaissa tarkoitettujen maakuntien järjestettäväksi. Mielestäni tämä on ainut oikea vaihtoehto myös maaseudun asukkaille, jotka tarvitsevat palvelua ja arjen turvallisuutta jokaisena päivänä. On selvää, että sosiaali- ja terveystoimen järjestämisvastuu vaikuttaa myös pelastustoimeen.

Pelastustoimen toimiminen jatkossakin osana ensihoidon palveluketjua edellyttää, että pelastustoimi ja ensihoito organisoidaan maakunnissa samaan oikeushenkilöön. Ensihoidon järjestämisvastuu esitetään siirrettäväksi jatkossa maakunnille. Tällöin tulee myös pelastustoimi siirtää maakuntien järjestämisvastuulle. Tavoitteena on, että pelastuslaitokset voivat jatkossakin hoitaa ensihoito- ja ensivastetehtäviä. Mielestäni tämä on oikea suuntaus, millä varmistetaan se, että Pohjois-Karjalan syrjäisimmässäkin kolkassa on palvelut saatavissa.

Muutoksen jälkeen maakunnan liikelaitoksien olisi laadittava järjestämisvastuulleen kuuluvista palveluista omavalvontaohjelma, jossa määritellään, miten palvelujen toteuttaminen ja laatu varmistetaan. Omavalvontaohjelmassa olisi lisäksi määriteltävä, miten palvelujen toteutumista ja laatua seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Minusta nämä ovat hyviä asioita, ja pidän tärkeänä, että ne on tähän esitykseen kirjattu.

Tällä ehdotetulla lailla ei sellaisenaan olisi merkittäviä vaikutuksia pelastusviranomaisten päivittäiseen toimintaan, eikä lakiehdotus muuttaisi muiden viranomaisten vastuita eikä viranomaisten keskinäisiä johtosuhteita. Tämä on mielestäni hyvä tiedostaa, koska jokaisella organisaatiolla säilyvät omat tehtävät. Pelastustoimen siirtämisellä 22 pelastustoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

men alueen vastuulta 18 maakunnan vastuulle ei ole myöskään Uudenmaan maakuntaa lukuun ottamatta merkittäviä rakenteellisia tai alueellisia vaikutuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Otan tässä samalla esiin pelastuslaitosten lähiyhteistyön jatkumisen turvaamisen. Suomen tasavallan lähialueyhteistyö Venäjän federaation kanssa perustuu maiden välillä 1992 solmittuun sopimukseen sekä Helsingissä 1994 solmittuun sopimukseen yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi. Vuoteen 2004 lähialueyhteistyössä olivat mukana yksittäiset raja- ja rajoiittuvat palolaitokset ja vuodesta 2004 alkaen Lapin, Oulun, Koillismaan, Kainuun, Pohjois-Karjalan, Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson pelastuslaitokset. Vastaavasti Venäjän puolelta yhteistyössä ovat olleet mukana Kuolan niemimaa, erityisesti Murmanskin alue, Karjalan tasavallan, Luoteis-Venäjän, erityisesti Leningradin alueen ja Pietarin pelastusorganisaatiot. Vuodesta 2013 alkaen ulkoministeriön lähialueyhteistyömäärärahat on tarkoitettu kohdistamaan monenväliseen alueelliseen yhteistyöhön, kuten pohjoinen sekä arktinen ulottuvuus, Itämeri- ja Barents-yhteistyö. Ihan muistutuksena, että Suomi on tänä vuonna Arktisen neuvoston puheenjohtajamaa.

Sisäasiainministeriön pelastusosaston kansainvälisten asioiden yksikkö on yrittänyt etsiä Suomesta organisaatiota, joka toimisi EU-rahoituksen hakijana ja mahdollisesti hallinnoijana. Asiaa on tiedusteltu muun muassa raja- ja rajoiittuvilta pelastuslaitoksilta. Pelastuslaitokset eivät ole katsoneet voivansa ottaa asiaa hoidettavakseen, koska sopimukset ynnä muut on solmittu vastuuministerien ja Suomen tasavallan sekä Venäjän federaation hallitusten välillä. Lisäksi pelastuslaitoksella ei ole taloudellisia mahdollisuuksia osallistua EU:n ja Venäjän väliset rajat ylittäviin yhteistyöhankkeisiin, koska rajat ylittävät yhteistyön EU-ohjelmat edellyttävät osa- tai omarahoitusosuuksia. Pelastuslaitoksella on kuitenkin ammattitaitoa, halukkuutta ja intressejä olla mukana lähialueyhteistyön kaltaisessa koulutuksellisessa ja operatiivisessa toiminnassa. Tällöin on mahdollista antaa edellä mainittuihin sopimuksiin pohjautuvaa, toimivaltaisen viranomaisen pyyntöön perustuvaa apua kummallekin puolen valtakuntien rajaa nopeasti, tehokkaasti ja riittävällä operatiivisella voimalla.

On erittäin tärkeää, että rajat ylittävään yhteistyöhön ei tule pienintäkään katkosta tämän uudistuksen jälkeenkään, koska samalla alkaa kaksi vuosikymmentä kestäneen yhteistyön aikana rakennetun yhteistyöverkoston rapautuminen. Vaikutukset näkyvät etenkin henkilötasolla, sillä venäläisten kollegoiden urakierto- ja eläkejärjestelmät poikkeavat suuresti omistamme. Katkokset yhteistyössä tai peräti sen loppuminen vaikuttavat lamaan-
nuttavasti nopean avun antamista tukeviin toimintoihin.

On myös ymmärrettävä, että monet asiat etenevät maiden välillä vain hyvien suhteiden voimalla. Venäjän ja Suomen pelastustoiminnasta vastaavat ministerit sopivat Moskovassa vuonna 2013 ministeriöiden välisen pysyvän työryhmän perustamisesta. Työryhmä perustettiin vuonna 2014. Työryhmän tavoitteena on kehittää yhtenäisiä käytäntöjä rajat ylittävässä yhteistoiminnassa. Työryhmään on nimetty myös raja-alueiden alue- ja paikallishallinnon edustajia. Suomesta edustajina ovat Pohjois-Karjalan ja Kymen pelastusjohtajat sekä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston edustaja. Lisäksi työryhmässä on edustus Häätakeskuslaitoksesta.

Suomen ja Venäjän välinen pelastuspalvelusopimus antaa alueellisille ja paikallisille viranomaisille mahdollisuuden rajat ylittävän yhteistoiminnan järjestämiselle. Sopimuksen mukaan kummankin maan lähialueiden alueelliset ja paikalliset toimivaltaiset viranomaiset voivat kansallisen lainsäädännön nojalla sekä toimivaltansa ja käytettävissä olevien va-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

rojen puitteissa sopia keskenään sopimuksen tarkoittamasta yhteistyöstä. Kukin viranomainen vastaa tällaisista sitoumuksista johtuvista velvoitteista.

Itä- ja Pohjois-Suomen pelastuslaitosten yhteistoiminnan jatkaminen Venäjän puolella olevien toimijoiden kanssa on perusteltua ja kannatettavaa. Paikallisen tason Venäjä-yhteistyön rahoittamiseen ei enää ole olemassa erityisiä valtion talousarviossa olevia rahoitusjärjestelmiä, koska lähialueyhteistyörahoitus on lopetettu. Rajat ylittävä paikallistason yhteistyön rahoitus perustuu tältä osin pelastuslaitosten omaan rahoitukseen.

Arvoisa rouva puhemies! Näkisin hyvänä, että valtakunnallinen yhteistoiminta Suomen ja Venäjän välillä sekä sisäministeriön päättämä kansainvälinen pelastustoimen avunanto-toiminta rahoitettaisiin edelleen valtion tulo- ja menoarviosta. Mikäli rahoitus on maakunnilla, on suurena vaarana, että toiminta loppuu tai vähenee oleellisesti. Tähän pystymme vielä itse vaikuttamaan.

15.00 Ari Jalonen ps: Arvoisa puhemies! Ministeri Risikko kertoi olevansa vpk:n kasvat- ti — niin olen minäkin: 10-vuotiaana olen mennyt Porin VPK:n nuoriso-osastoon ja siitä asti pelastuslallalla aina mukana ollut. Tässä oli useita asioita, mitä haluaisin kommentoida tällä vaatimattomalla kokemuksella.

Aloitetaan vaikkapa tuosta aluejaosta. Ensimmäiseksi tarvitsee todeta, että ihan ydin on tosiaan se, että pitää olla yhteinen aluejako ensihoidon aluejaon kanssa. Se on siis se määrävä tekijä, koska muuten menetetään sitä synergiaetua, ja jos synergiaetu menetetään, niin siinä tapauksessa pelastustoimesta lähtisi puolet porukasta pois, ja se ei varmaankaan ole kenenkään ajatusmaailmassa hyväksyttävää. Ensin aluejako oli sellainen, että jossain vaiheessa 12:ta pyöriteltiin, sitten alueita oli 5 ja nyt 18, ja toki kaikkiin näihin pohdin toimivaa mallia ja niitten hyviä ja huonoja puolia. Ja kun sitä 5 alueen mallia pyöritteli, niin siinä olisi ollut kaikista isoin mahdollisuus keventää hallintoa ja saada sieltä niitä säästöjä.

Täällä käytettiin tämmöistä lausuntoa, kommenttia, että paras asiantuntemus on maakunnissa. Jos katsotaan lausuntokierroksen vastauksia, niin siellä iso osa lausunnoista on 18:aa puoltavia, 5:tä vastustavia. Mutta jos katsotaan tarkemmin niitten sisältöä ja muistetaan, että taustalla oli mahdollisuus keventää hallintoa, niin kysymys kuuluu, ketkä ovat ohjanneet pelastustoimen alueiden lausuntoja, ketkä ovat ohjanneet maakuntien lausuntoja. Ne kulminoituvat pelastusjohtajiin, ja kun he ovat saaneet kahdessa merkittävässä roolissa lausua oman viestinsä ja siinä on ollut tietty asia, niin minä olen törmännyt ajatuksen, kysymyksen, onko pelko oman työpaikan menettämisestä ohjannut liikaa tätä lausuntoa.

Jos katsotaan lausuntoja operatiiviselta puolelta, niin operatiivisella puolella — ne, jotka tekevät sitä työtä niin kuin suuri kansa ymmärtää elikkä sammuttavat niitä tulipaloja ja ajavat ambulanssia ynnä muuta, ynnä muuta — ollaan oltu 5 alueen kannalla. Ja se, mikä tässä on ollut semmoinen yhteinen tekijä, on se, että nyt meillä on tällä hetkellä 22 täysin eri tavalla toisistaan toimivaa pelastustoimea ja tätä yhteistä ohjattavuutta, tämmöistä linjausta valtakunnan tasolta, on kaivattu. Nyt tästä pitää huolehtia — kun tehdään tämä niin, että on 18 aluetta — että saadaan ministeriöön riittävä ohjausvaikutus, jotta saadaan tehokkuutta tähän toimintaan ja saadaan esimerkiksi rajat ylittävään toimintaan tehokkuutta.

Edustaja Kulmala ylitti valtakunnankin rajat, joten sekin on pidettävä mielessä, mutta tämä pelastuslaitoksen toiminta ylittää monenmoisia rajoja, niin maakuntarajoja tulevaisuudessaakin kuin eri virkamiesten rajoja. Ja tämä viranomaisyhteistyö on myös yksi sem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

moinen, mikä on pidettävä mielessä, ja tämä ministeriön suurempi ohjausrooli vaikuttaa tähän. Eli tällainen asia on pidettävä mielessä.

Arvoisa puhemies! Kuinka pitkä puheenvuoro tässä oli?

Puhemies Maria Lohela: 10 minuuttia.

10 minuuttia, kiitoksia. — Jatkan vielä sitten koulutuspuolesta.

Sopimuspalokunnat ovat tosiaan merkittävä osa pelastustoimea. Ne vastaavat isosta osasta Suomen maankamaraa, ja se on tulevaisuudessa näin, tästä ei pääse yli eikä ympäri. Mutta samaan aikaan on myös todettava, että sillä sektorilla pelastustoimessa on erittäin suuria haasteita. Jos käytetään tulipaloa esimerkkinä, niin tulipalo ei katso sitä, onko vaarallisessa ympäristössä toimiva henkilö mies vai nainen, ammattilainen vai sopimuspalokuntalainen, joten tästä johtuen kaikki pätevyysvaatimukset ovat luonnollisesti kaikilla samanlaiset. No, työn luonteesta johtuen ne ovat tietenkin kohtalaisen haastavat, ja tämä on johtanut siihen, että entistä pienempi osa sopimuspalokuntalaisista on niin sanotusti savusukelluskelpoisia. Samaan aikaan yhteiskunnassa on tehty säästöjä useilla työpaikoilla, ja semmoista löysää työvoimaa ei ole enää olemassa, joten työnantajalle on muodostunut kynnys siihen, päästääkö se sen sopimuspalokuntalaisen työstä sammuttamaan sitä tulipaloa tai hoitamaan sitä tehtävää, mikä pelastustoimessa vastaan tulee. Useilla työpaikoilla tämä on muodostunut jo jonkinlaiseksi ongelmaksi. Ja ongelma muodostuu pelastustoi-
melle siinä vaiheessa, kun niitä savusukelluskelpoisia ei tule sopimusta vastaavaa, hälytys-
vastetta vastaavaa, määrää. Eli koko pelastustoiminta sopimuspalokuntapuolelta katsottuna on erittäin suurissa vaikeuksissa, ja minä tosiaan, niin kuin ministerikin, kannustan alalle uusia nuoria, joista sitten myöhemmin voi tulla sopimuspalokuntalaisia tai alan ammattilaisia, niin kuin minusta. Mutta harrastus on kuitenkin hyvä.

Sitten jos mennään ammattipuolelle, niin vastaava työn rasittavuus on myös siellä. Jos-
sain vaiheessa eläkeikää nostettiin, mutta se tulipalojen vaativuus, keikkojen vaativuus, ei ole helpottanut vastaavassa määrin, vaan se on kenties tullut jopa vaikeammaksikin, ja tästä tulee se, että myöskään ammattipalokunnassa toimivista kaikilla ei ole enää kykyä suoriutua kaikista tehtävistä. Niitä semmoisia paikkoja, semmoisia tehtäviä, joissa ei vaaditaisi esimerkiksi savusukelluskelpoisuutta, on aika vähän, ja tästä tullaan siihen johtopäätökseen, että pelastusalan koulutuksesta on muodostettava semmoinen, joka mahdollistaa urapolun, henkilön etenemisen urallaan ja siirtymisen jopa sen sektorin ulkopuolelle ja muihin tehtäviin. Eli kysymys tässä kohtaa olisi: mitä tälle koulutus uudistukselle tässä kohtaa nyt kuuluu? [Maria Tolppasen välihuuto]

Ja palaan vielä niin kuin loppukiteytyksenä näihin ajatuksiin, mitä tässä sanoin: Totean, että tämä 18 alueen malli on silti nyt tässä tilanteessa paras mahdollinen. Mennään sillä eteenpäin, mutta näitä ongelmatilanteita, haasteita, mitä tässä on, se ei vie, ja veikkaan, että säästöjä tästä ei kovin paljon tule. — Kiitos.

15.11 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Minua huolettaa kanssa tässä yksi kohta todella paljon. Ensinnäkin on erittäin hyvä asia se, että hallitus jatkaa taloudellisten vaikutusten arviointia määrärahan ja henkilötyövuosien osalta, mutta tässä paperissa kerrotaan myös, että pelastuslaitosten henkilöstöstä on seuraavan viiden vuoden aikana jäämässä eläkkeelle noin 380 henkilöä. Huoli on siitä, palkataanko heidän tilalleen uutta väkeä vai jätetäänkö näitä eläkepaikkoja täyttämättä. Kun tällainen määrä on lyhyessä ajassa jää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

mässä eläkkeelle, niin onko tässä esityksessä nyt otettu huomioon se, että siihen pitäisi ennalta varautua, niin että ihmiset eivät tule pelkästään uuteen työpaikkaan, näin vaativaan työpaikkaan, jossa ei sitten ole sitä perehdyttämistä ja kouluttamista?

Me kaikki tiedämme sen, miten kävi, kun perustoimeentulotukiasiat siirrettiin kunnilta Kelalle, ihmisille, jotka eivät olleet tehneet sitä työtä aikaisemmin — silloin tulivat valtavat ruuhkat ja muut. Pelkään, että tällä puolella saattaa käydä samalla tavalla, jos ei tätä uutta väkeä rekrytoida tarpeeksi ajoissa ja jos ei sitä tule tarpeeksi paljon. Kolme- ja puolisataa ihmistä on valtava määrä työntekijöitä. Se on valtava määrä ihmisiä, ja heidän vastuullaan on hyvin pitkälle myöskin ihmishenkiä. Heidän pitää pystyä välittämään se avunpyyntö sille yksikölle ja jopa opastamaan se yksikkö sinne kohteeseen, kun kerrotaan vähän epämääräisesti, missä se on: "Sieltä sitten sen ison harmaan kiven tyköä käännyt sen ison kuusen kohdalta vasemmalle." Jonkun pitää tuntea myöskin se reitti, ja sitä ei kukaan opi ihan hetkessä, kun uutena työntekijänä tulee.

15.13 Antti Kurvinen kesk: Rouva puhemies! Täällä on käyty erittäin hyvää keskustelua suomalaisen palo- ja pelastustoimen tulevaisuudesta, ja se tulee olemaan nyt ison muutoksen keskellä, niin kuin moni muukin toimiala osana tätä meidän sosiaali- ja terveydenhuolto- ja maakuntauudistusta.

Kuten aiemmin vastauspuheenvuorossani sanoin, mielestäni maakuntapohja, 18 itsehallinnollista demokraattista maakuntaa, on oikein hyvä ja luonteva pohja järjestää myös palo- ja pelastustoimi. Kuten täällä paljon minua oppineemmissa puheenvuoroissa tuotiin esille, palo- ja pelastustoimella on aivan elimellinen yhteys ensihoitoon, ja siksi niitten pitää kulkea käsi kädessä, sekä sotien järjestämisen että pelastustoimen järjestämisen.

Täällä käytettiin todella hyviä puheenvuoroja myös sopimuspalokuntatoiminnan puolesta, ja oikein hyviä vastauksia sain ministeriltä, kiitos niistä. Hyvältä kuulostaa. Täytyy tässä kohtaa todeta, että taidamme olla ministerin kanssa saman palokuntanuoriso-osaston kasvatteja — tosin tarkennuksena pitää sanoa, että eri aikaan kuitenkin.

Ja kyllä täytyy edustaja Jaloselle todeta, että hän nosti ihan hyviä asioita esille, näitä realiteetteja, esimerkiksi savusukelluskelpoisuuksista, sen, että löytyy riittävästi henkilöitä, jotka ovat motivoituneita tulemaan hälytyksiin. Mutta kyllä tilanne on kuitenkin se, että jos sopimuspalokuntatoiminta, vapaapalokuntatoiminta, lähtee rapautumaan, niin sitten me olemme tosi isoissa vaikeuksissa, myös julkisen talouden kannalta. Kyllä kuitenkin se, että meillä on olemassa vapaa- ja sopimuspalokuntia, on sellainen asia, että me olemme viimeisen turvallisuuspalvelun saaneet pidettyä lähipalveluna, palo- ja pelastustoimen. En yhtään vähättele ammattipalomiesten osaamista, se on aivan loistavaa — Kuopiossa annetaan loistava koulutus — mutta kuitenkin tämä vapaaehtoispuoli pitää pitää pystyssä. Se on sillä lailla ihan eri tavalla rakentunut kuin vaikka poliisin toiminta. [Ari Jalonen: Mä sanoin just noin!]

15.15 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Yksi pala elikkä pelastuslaitosten osuus on tänään tästä isosta paketista täällä.

Ensin kiitokset: hyvä, että siinä ensihoitokysymyksessä pitäydettiin tässä samassa alue- jaossa eikä annettu sitä markkinoiden hoidettavaksi yhtiöille, niin kuin tässä jossain vaiheessa oli suunnitelmia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

Äsken jo mainitsin, että meillä on nämä alueelliset haasteet tämän epäsuhtaisen koon kanssa, on se sitten Uusimaa tai ovat ne sitten pienemmät maakunnat, mitkä tulevat olemaan sekä sotessa että pelastuslaitoksen yhteydessä.

Meillä viime viikolla oli täällä maakunta- ja sote-järjestämislaki, iso paketti, ja todellakin äsken luin sähköpostia ja totesin, että nyt siihen tehdään täydennystä, täydentävää lakiesitystä, ja täytyy myöntää, että hämmästyin hieman: eikö nyt olisi ollut mahdollista odottaa, niin ettei viikko sen jälkeen, kun se iso paketti on tänne tullut, missä on myöskin pelastuslaitoksen rahoitus, olla uudestaan käsittelemässä sitä pakettia? Elikkä meillä siinä hallintovaliokunta juuri viime viikolla aloitti, ja nyt sitten ehkä kuukauden, kahden päästä tulee tämä rahoitusosuus ihan samaan lakiin. Hämmäntävää hieman tältä osuudelta. En olenkaan kiistä, etteikö pelastuslaitoslaki, joka tänään on täällä, ole oma kokonaisuutensa, mutta että tulee rahoituslaki, joka tulee osaksi sitä lakipakettia, joka meillä jo on ollut täällä — se oli hämmäntävää.

Tähän kyseessä olevaan lakiesitykseen liittyy myöskin malli, jolla liikelaitos on sitten se pelastuslaitoksen ohjaava. Maakuntavaltuusto päättää sen tason, millä pelastuspalveluita pitää saada, mutta liikelaitos on se, joka ohjaa. Minä en oikein ole vielä omaksunut, miksi meillä ei voisi olla myöskin maakunnassa — kuten tällä hetkellä kunnassa, ihan normaalisti, on kunnanvaltuusto ja lautakunta, joka sitten ohjaa sitä virastoa, jonka nimi on sosiaali- ja terveysvirasto tai pelastuslaitos — sama malli, että meillä olisi maakuntavaltuusto, lautakunta sotelle ja oma lautakunta pelastuslaitokselle, jolloinka poliittiset päätöksentekijät pystyisivät vaikuttamaan suoraan pelastuslaitoksen toimintaan, sen rahoitukseen, sen toiminnan tasoon, henkilöstöön, kiinteistöihin, kalustoihin ja kaikkeen. Nyt se tulee liikelaitoksen sisälle ja sitä ohjataan sieltä kautta. Minusta tämä kuulostaa vähän kummalliselta.

Kiinteistöjen osalta lakiesityksessä lukee, että ne vuokrataan kunnilta, niin kuin sote-kiinteistöt. Ja ajattelin — kun en huomannut äkkiä — onko siinä tarkennuksessa se 3 vuotta, samoin kuin sote-kiinteistöillä, minkä ajan maakunta vuokraa näitä pelastuslaitokseen liittyviä kiinteistöjä, sillä kaikki irtain omaisuushan siirtyy myöskin sotessa maksutta maakunnalle kunnilta. Elikkä kunnat ovat tässä ne, jotka maksavat, ja kunnille myöskin jäävät velat kiinteistöistä senkin jälkeen, jos ei maakunta ehkä muutaman vuoden päästä niitä enää käytä. Eli tähän vuosimäärään ehkä tarkennus, että onko se sama kuin sotessa kiinteistöjen vuokrauksen osalta.

Hieman hämmennyin tässä hetki aikaa sitten, kun keskustan edustajat kysyivät, onko tähän tiukka valtionohjaus ja miksi sen pitää olla näin tiukka. Viime viikolla ihan samaiset edustajat olivat todella tyytyväisiä, että soteen tulee todella tiukka valtionohjaus. En oikein ymmärrä, minkä takia sitten yhtäkkiä tässä pelastuspuolella ei olisi tiukkaa valtionohjausta, jos koko sotessa on tiukka valtionohjaus ja koko maakuntahallinnossa on tiukka valtionohjaus, niin rahoituksen osalta kuin kaiken toiminnankin osalta, jopa niin, että valtioneuvosto voi alistaa itselleen päätöksenteon, jos maakunnat eivät oikeasti tee niin kuin valtioneuvosto haluaa. Mutta se oli hämmäntävää vain minun mielestäni, muita se epäsuhta, että toisessa pitäisi olla tiukka valtionohjaus ja toisessa löysä, ei varmaankaan hämmennä.

Alueellisesti tätä tasapainoa on varmaan hyvä hakea myöskin pelastushelikopteriosuudesta, sillä meillä on kaakkoiskulma Suomessa sellainen, jossa siis saaristojen ja merialueiden osalta ei ole käytössä helikopteritoimintaa. Täällä länsirannikon puolella semmoinen toiminta on olemassa ja se kattaa, mutta tuolla itäisellä Suomenlahdella tämmöistä helikopteritoimintaa ei ole. Se ei ole tämän lakiesityksen varsinainen asia, mutta toivoisin, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

kun tätä kattavuutta Suomeen tämän kaiken palveluvalikon osalta katsotaan, niin tämä olisi siellä myöskin mukana.

15.21 Eero Lehti kok: Arvoisa puhemies! Isäni aloitti palokunnassa 15-vuotiaana ja jatkoi 85-vuotiaaksi pitämällä Savion VPK:n kirjanpitoa, ja niin sain minäkin näistä palokunta-asioista varsin nuorena rokotteen, mistä lähtien sitten sen aikaa, kun katsoin olevani jonkinlaiseen sammutustoimintaan tai apumieheksi sopiva, olin mukana hälytysjoukoissa. Olen seurannut omalla paikkakunnallani 50-luvulta lähtien, kuinka pelastus- ja ennen kaikkea palotoiminta on järjestetty. Savion pienessä kylässä, jossa oli noin tuhat asukasta, oli kaksi vpk:ta, jotka kilpailivat sinnikkäästi paloautojen komeudella ja jäsenmäärällä ja iltamien pidolla. Hyvä niin. Meni yksi sukupolvi, rahat loppuivat, ja niin pantiin paloautot saman tallin sisään ja yhteistyö jatkuu edelleenkin tänä päivänä.

Keravan kannalta, johon Savio kuuluu, vasteaika saattoi käsitykseni mukaan silloin olla hieman pidempi kuin tällä hetkellä, mutta henki oli sitäkin suurempi. Kaikki kokivat palokunnan yhteiseksi asiaksi, ja sitä tuettiin kaikin käytettävissä olevin keinoin. Kauppalan ja ennen kaikkea kaupungin kehityksen myötä sitten vapaapalokunnille alettiin antaa vanhaa kalustoa, koska, sanoisiko, virkaehtosopimuksen mukaisilla tuntipalkoilla vanhoja vehkeitä kuulemma ei kannattanut korjata mutta talkoilla kylläkin, ja rahaa annettiin vähän, niin että kansitiivistet sun muut paloautosta saatettiin vaihtaa. Siitä lähtien merkittävä osa resursseista, varsinkin silloin kun on joku isompi tilanne, tulee sopimuspalokunnista eli vapaaehtoisista. Ja näyttää siltä, että myös nuoria saadaan mukaan, varsinkin, jos on järkevää tekemistä — ja sitähan palokunnassa on — mutta ennen kaikkea henkilöitä, jotka ovat innokkaita johtamaan ja opettamaan nuoria. Meillä on jonoa palokuntaan, hyvä niin.

Sitten vähitellen kolme kuntaa, Kerava, Tuusula ja Järvenpää, yhteensä yli 100 000 ihmistä, totesi, että yhden kunnan tehtävänä on ostaa tikasauto ja muiden kuntien tehtävänä on ostaa jotain muita. Palopäälliköiden yhteistyö toimi erittäin hyvin, ja jos ei toiminut hyvin, niin kunnanjohtajat vihelsivät pelin poikki ja sopivat, mitä tehdään.

Vähin erin sitten alkoi tapahtua. Sairaanhoidto, joka oli koko maassa enemmän tai vähemmän myös yksityisen yritystoiminnan piirissä, jäi jalkoihin, niin että yksityisistä sairaanhoitoyrittäjistä taitaa 200:sta olla noin nelisenkymmentä jäljellä, mikä tarkoittaa sitä, että myöskään tämän kapasiteetin lähtövalmius ja saatavuus ei ainakaan ole parantunut. Minun mielestäni se oli paha virhe, joka tehtiin, kun julkiselle viranomaiselle annettiin määräysvalta siitä, mitä missäkin tilanteessa käytetään.

Kun siirryttiin sitten Keravan ja myös Tuusulan osalta Vantaan isäntäkuntaan, niin alkoi tapahtua. Tuusula antoi sellaisen tontin, määräsi paloaseman paikalle, mihin yksikään yritys ei olisi valmis panemaan minkäänlaisesta taloa pystyyn. Tuusulasta on vaikea löytää liejuisempaa paikkaa, sinne tarvittiin 20 metriä paalua 3 metrin jaotuksella, kun kadun toisella puolella olisi ollut ihan kelvollista rakennusmaata. Tuusula sai myytyä, sanoisinko, yleisen alueen, jota ei kellekään muulle olisi voitu myydä. Myös Vantaa, joka rakennutti, rakensi sellaisen paloaseman, jossa on neljä neuvotteluhuonetta, kun kuulemma niitä tarvitaan neljä, koska jokaiselle porukalle pitää olla omansa. En ymmärrä tänä päivänäkään, miten asia voi olla niin, mutta niin vain kollegiaalinen — mihin täällä viitattiin — käsittely johti siihen, että kun palomiesten esimies on usein entinen palomies, niin kyllä se joutuu palkitsemaan entisiä kollegoitaan siten, että pelit ja pensselit ovat viimeisen päälle. Jos katsotaan yksityisellä puolella vastaavia investointeja, niin kateeksi käy tätä palopuolen investointien määrää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

Se, että siirrytään sopimuspalokunnissa käyttämään julkiselta sektorilta jäänyttä kalustoa, tarkoittaa käytännössä sitä, että yksikköhinnalla tämä sopimuspalokunnan tunti- ja työpanos on kaikista halvinta: se on harrastustoimintaa, vapaaehtoista, niin kuin vanha vpk-käsite antaa ymmärtää. Mutta vpk on monessa muussa asiassa myös väliin tuleva muuttuja. Kyllä Tuusulassa Letku, joka oli vapaapalokunnan tanssipaiikka, on ollut parempi parisuhteiden valmistaja kuin mikään muu julkinen viranomainen, ja väestö on varmasti sen johdosta edelleenkin elinkelpoista. Eli palokunnan iltamista ja vuokratuista tiloista moni urheiluseura sai monin, monin verroin enemmän tukea toiminnalleen kuin mitä kuntien tai muiden avustusten avulla eläminen tällä hetkellä tarkoittaa.

Puhumattakaan sitten yhteisöllisyydestä. Palokunta on paikka, jossa kaikki ovat samanarvoisia, ellei kauluslaatoissa ole sitten kokemusperäistä tai muuta ansiota, oikeutetusti useimmiten saatua. Sinne voivat tulla kaikki ja hyvin usein myös tulevat. Se on myös nuorille miehille erinomainen, sanoisinko, itsensä kehittämiseen: siellä on mahdollista saada taitoja, olivat ne sitten kansalaistaitoa, ensiaputaitoa tai muuta vastaavaa. Tämän johdosta, jos ja kun joillain alueilla sopimuspalokuntaan ei enää voida rekrytoida ehkä samoissa määrissä kuin aikaisemmin, sopimuspalokunnan toimintaedellytysten ylläpitämisestä on tässä yhteydessä myös huolehdittava.

Arvoisa puhemies! Uskon, että valtio ja alueellisuus toimivat hyvin, mutta sinänsä Uusimaa on henkisesti niin suuri alue, että en jaksa uskoa, että se on identtinen minkään muun maakunnan kanssa. Yli miljoona ihmistä, Liljendalista Hankoon, ruotsinkielisyyttä, suomenkielisyyttä, taajamia ja maaseutua, tiheästi asuttuja kaupunkeja samassa organisaatiossa tuntuu vähintäänkin haasteelliselta, ja varsinkin, jos mennään maakuntavaaleihin, niin saapa nähdä, onko maakuntavaalien jälkeen maakuntavaltuustossa muita kuin Helsingin, Vantaan, Espoon alueella olevia ja asuvia ehdokkaita. Eli maakunnan muut osa-alueet saattavat jäädä täysin tämän kansalaistoiminnan osalta vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle.

15.28 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Haluan myös lyhyesti todeta, että täällä on puhuttu hyviä ja viisaita puheita. Kun tämä palo- ja pelastustoimi nyt tulee näiden 18 maakunnan alaiseksi, niin tarkoituksena on, että nämä palvelut parantuvat ja laatu sitten myös parantuu.

Pelastustoimi käsittää, että 80 prosenttia on niitä kiireellisiä eli ensihoitotapauksia, eli tärkeätä olisi, että joka kulmassa olisi näitä ambulansseja ja paloautoja saatavilla. Mutta, kuten täällä myös sanottiin, tämä vapaapalokunta on tuiki tärkeä tällaisissa pienissä syrjäkylissä, ja se on ainakin toistaiseksi toiminut hyvin.

Kun ajatellaan kansalaisen yhdenvertaisuutta ja ajattelen esimerkiksi omaa kuntaa tai niitä syrjäkyläisiä kuntia, niin täytyy todeta, että ihmishenki ei siellä maksa niin paljon kuin kaupunkiseudulla. Meilläkin esimerkiksi on 12 tuntia ambulanssi hoitotasoinen. Sitten pitäisi mennä 30—40 kilometrin päähän, mistä voi tulla apua, tai pahimmissa tapauksissa menee yli kolmen tunnin, jolloin esimerkiksi tämä liuotushoito pitäisi saada mahdolliseksi. Eli viimeinen Pirkanmaan maakuntavaltuusto teki päätöksen, että juuri Kurusta, joka on nykyistä Ylöjärveä, lopetettiin ja huononnettiin palveluja ja samoin sitten Kihniöstä. Mutta onneksi Pirkkalassa toimii tämä lääkintähelikopteri. Niitähän on kaiken kaikkiaan 6 maassamme, ja on sanottu, että tämä kattaa noin 70 prosenttia koko Suomesta. Jos ajatellaan, kauanko kestää sitten se Pirkkalasta tulo esimerkiksi omaan kuntaani Kihniöön, niin se on noin 30 minuuttia, ja siitä kiitos juuri näille lääkärihelikoptereille, että monta kertaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

on ihmishenki pelastettu. Jollei näitä kaikkia palveluja ole, niin tämä on meidän lopullinen turvamme. Se, koska tämä helikopteri lähtee, riippuu sitten siitä, kuinka aluehälytyskeskus [Puhemies koputtaa] antaa näitä ohjeita.

15.31 Ari Jalonen ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kurvinen ei ilmeisesti ymmärtänyt Porin murretta riittävän selkeästi, eli sopimuspalokunnilla on erittäin suuri osa ja niillä on iso rooli pelastustoiminnassa. Pelastustoiminta on iso kokonaisuus, joka koostuu pienistä palasista, ja tämä yhteensopivuus, -toimivuus, on se avainkysymys. Se, mistä varmaan edustaja Kurvisen väärinymmärrys johtui, oli se, kun toin esille niitä ongelmia, niitä huolia, mitä varsinkin sopimuspalokuntaan tulee kohdistumaan ja kohdistuu. Mutta tämä synergiaetu, mikä on siis ohjannut tähän 18 alueen malliin, on se avainkysymys, ja tästä on pidettävä huolta.

Toinen asia, mikä on tässä isoin ja merkittävin, on tosiaan tämä koulutus uudistus. Tässä kohtaa, kun ensihoito tulee pelastustoimelle, on myös otettava esille tämä pelastajatutkinnon, pelastajan ammattipätevyyden, lisääminen terveydenhuoltoammattitutkintojen joukkoon, mikä mahdollistaa sitten näitä toimivia synergia-toimintoja.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Risikko, 2 minuuttia.

15.32 Sisäministeri Paula Risikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia näistä kommentteista, täällähän tuli hyvin tätä asiaa tukevaa tekstiä. Hyvä niin, ja mielestäni oli hienoa, että täällä tulivat myös pelastustoimen ja palokunta-aatteen kannattajat esiin. Kiitos. Mutta sitten kahteen kysymykseen.

Toinen oli edustaja Jalosen kysymys, ja muutkin kysyivät tästä koulutuksesta: Meillä on tuolla pelastustoimen puolella käynnistetty nyt tällainen suurempikin koulutusremontti siitä, että esimerkiksi pelastajatutkinnon suorittanut voisi suorittaa lähihoitajatutkinnon siinä samalla, koska tulevaisuuden työt ovat hyvin hyvin moninaisia ja se laajentaisi sitä osaamisaluetta. Pelastusopiston tutkinnon, pelastajatutkinnon, suorittaneillahan on hyvin vahva ensihoidon osaaminen, mutta olisi hienoa, että kaikki saisivat vielä laajemman, kuten lähihoitajalla tulee olla. Täällä Helsingissä sitä on jo mahdollistettu mutta Kuopiossa ei, ja nyt on tarkoitus yhtenäistää näitä koulutuksia. Sitten kaiken kaikkiaan tällainen päällystökoulutus ja niin edelleen nyt läpivalaistaan ja katsotaan, mitä siinä voidaan tehdä.

Mutta sitten haluaisin toiseen asiaan: Täällä vähän viitattiinkin jo siihen, että miten tämä liikelaitos, ovatko pelastustoimi ja sote samassa liikelaitoksessa. Täytyy sanoa tässä nyt, ettei jää kenellekään väärää käsitystä: Maakunta voi päättää, ovatko nämä yhdessä vai erikseen. Sote-laissa, mikä täällä eduskunnassa on, on virhe. Siellä sanotaan, että on vain yksi liikelaitos — ei pidä paikkaansa, ja STM on luvannut korjata sen. Saa tehdä niin monta liikelaitosta kuin tarvitaan, ja henkilökohtaisesti kannatan, että esimerkiksi pelastuksella pitää olla oma liikelaitos eikä samassa soten kanssa, koska kuitenkin niillä on omat ydintoimintonsa. Kannatan lämpimästi, että näin tapahtuu, ja se on mahdollista lain mukaan, ja se on aikoinansa, ennen joulua, sovittu. En tiedä, miksi STM:n laissa se sitten virheellisesti on. Ovat luvanneet korjata. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2017 vp

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.